

PROSTATITNING MIKROBIOLOGIK SABABLARI

Abduvaxopova Mahliyo Azizillo qizi**KuAf mikrobiologiya, virusologiya va**

Abdukaimov Asatilla Xamidullo o'g'li

Qo'qon universiteti Andijon filiali

Davolash ishi yo'nalishi 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada prostatit kasalligining mikrobiologik sabablari, ularni keltirib chiqaruvchi asosiy bakteriyalar, viruslar va zamburug'lar haqida so'z yuritilgan. Tadqiqotda prostatitning bakterial shakllari, ularni aniqlashda qo'llaniladigan laborator metodlar hamda antibiotiklarga sezuvchanlikning ahamiyati yoritilgan. Maqolada shuningdek, diagnostika va profilaktika choralari, zamonaviy davolash yondashuvlari bo'yicha tavsiyalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: prostatit, mikrobiologik sabablar, bakteriyalar, diagnostika, antibiotik sezuvchanlik.

Аннотация: В статье рассмотрены микробиологические причины простатита, основные возбудители заболевания, включая бактерии, вирусы и грибки. Освещены бактериальные формы простатита, лабораторные методы диагностики и значение определения чувствительности к антибиотикам. Также приведены рекомендации по диагностике, профилактике и современным подходам к лечению.

Ключевые слова: простатит, микробиологические причины, бактерии, диагностика, чувствительность к антибиотикам.

Annotation: This article discusses the microbiological causes of prostatitis, highlighting the main pathogens such as bacteria, viruses, and fungi. The paper describes bacterial forms of prostatitis, laboratory diagnostic methods, and the importance of determining antibiotic susceptibility. Recommendations on diagnosis, prevention, and modern treatment approaches are also provided.

Keywords: prostatitis, microbiological causes, bacteria, diagnosis, antibiotic susceptibility.

Kirish: Prostatit bu erkaklarda uchraydigan eng keng tarqalgan urologik kasalliklardan biri bo'lib, prostata bezining yallig'lanishi bilan kechadi. Bu kasallik asosan reproduktiv yoshdagi erkaklarda uchraydi va hayot sifati, jinsiy faoliyat hamda ruhiy holatga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. So'nggi yillarda prostatitning mikrobiologik sabablari bo'yicha ko'plab ilmiy tadqiqotlar olib borilmoqda, chunki yallig'lanish jarayonini keltirib chiqaruvchi mikroorganizmlarni aniqlash davolash samaradorligini belgilovchi asosiy omillardan biridir. Prostatitning kelib chiqishida bakterial infektsiyalar, viruslar, zamburug'lar hamda ayrim hollarda shartli-patogen mikroflora muhim rol o'ynaydi. Ayniqsa, ichak tayoqchasi (*Escherichia coli*), *Klebsiella*, *Proteus*, *Pseudomonas aeruginosa*, *Enterococcus faecalis* kabi mikroorganizmlar prostata to'qimalarida yallig'lanish jarayonini keltirib chiqaruvchi asosiy sababchi sifatida ko'rsatiladi. Shuningdek, mikroorganizmlarning antibiotiklarga chidamliligi ortib borayotgani tufayli prostatitni davolash yanada murakkablashmoqda. Mazkur mavzuni o'rganishning dolzarbligi shundaki, kasallikning mikrobiologik sabablari chuqur tahlil qilinmasa, to'g'ri tashxis va samarali davolash usullarini tanlash mushkul bo'ladi. Shu bois, bu maqolada prostatitning mikrobiologik sabablari, ularni aniqlashda qo'llaniladigan laborator metodlar hamda infektsiyani nazorat qilish choralari haqida so'z yuritiladi.

Prostatit tushunchasi va uning turlari haqida gaplashamiz. Prostatit bu prostata bezining yallig'lanishi bilan kechuvchi surunkali yoki o'tkir holat bo'lishi mumkin. Bu kasallik erkak jinsiy bezlarining faoliyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi, natijada siydik chiqarish jarayoni, jinsiy hayot sifati va umumiy sog'lomlik darajasi izdan chiqadi. Prostata bezi erkak organizmida urug' suyuqligining bir qismini ishlab chiqaruvchi muhim bez hisoblanadi, uning sog'lom ishlashi erkak reproduktiv tizimining barqarorligiga bevosita bog'liqdir. Tibbiyot amaliyotida prostatit odatda to'rt turga bo'linadi, ular :

1. O'tkir bakterial prostatit ya'ni bakteriyalar ta'sirida keskin boshlanadigan, isitma, og'riq va siydik chiqarishda qiyinchilik bilan kechuvchi holat.
2. Surunkali bakterial prostatit ya'ni infeksiya uzoq muddat davom etib, davriy ravishda zo'rayib turadigan shakli.
3. Surunkali bakterial bo'lmagan (yallig'lanishsiz) prostatit bunda bakteriyalar aniqlanmasa-da, og'riq va bezovtalik davom etadi.
4. Simptomsiz yallig'lanishli prostatit yani klinik belgilar bo'lmasa-da, laborator tahlillarda yallig'lanish mavjudligi aniqlanadi. Ko'plab ilmiy manbalarda ta'kidlanishicha, erkaklarning taxminan 10–15 foizida hayoti davomida kamida bir marta prostatit belgilari kuzatiladi. Ayniqsa, 20–45 yosh oralig'idagi erkaklar orasida kasallik keng tarqalgan. Prostatitning turlari ko'p bo'lgani sababli uni aniqlashda kompleks yondashuv zarur: klinik belgilar, mikrobiologik tahlillar va instrumental tekshiruvlar asosida aniq tashxis qo'yiladi. Ushbu turlarni farqlash kasallik etiologiyasini aniqlashda, shuningdek, to'g'ri davo strategiyasini tanlashda muhim ahamiyatga ega. Ayniqsa, bakterial shakllarni erta aniqlash va ularni keltirib chiqaruvchi mikroorganizmlarni o'rganish kasallikning qaytalanish xavfini kamaytiradi hamda davolashni samarali qiladi.

Prostatitning mikrobiologik sabablarini ko'rib chiqamiz. Prostatitning asosiy mikrobiologik sabablari orasida bakterial infeksiyalar yetakchi o'rinni egallaydi. Yallig'lanish jarayonini keltirib chiqaruvchi mikroorganizmlar turlicha bo'lib, ularning ko'pchiligi siydik yo'llari yoki oshqozon-ichak traktidan prostata beziga kirib boradi. Eng ko'p uchraydigan sababchi bakteriyalar qatoriga *Escherichia coli*, *Klebsiella pneumoniae*, *Proteus mirabilis*, *Pseudomonas aeruginosa*, *Enterococcus faecalis* hamda *Staphylococcus aureus* kiradi. Ushbu mikroorganizmlar prostata to'qimasiga tushgach, yallig'lanish, og'riq va bezovtalikni yuzaga keltiradi. Ba'zi hollarda *Mycoplasma hominis*, *Ureaplasma urealyticum*, *Chlamydia trachomatis* kabi jinsiy yo'l bilan yuqadigan mikroorganizmlar ham prostatitni keltirib chiqarishi mumkin. Ayniqsa, himoyalanmagan jinsiy aloqa, past gigiyena darajasi va immun tizimining zaiflashuvi infeksiya rivojlanishiga sharoit yaratadi. Surunkali prostatit

holatlarida esa mikroorganizmlar ko‘pincha “biofilm” hosil qilib, prostata bezining ichki qatlamlariga joylashib oladi va antibiotiklarga chidamli bo‘lib qoladi. Mikrobiologik tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, E. coli bakteriyasi prostatitning 60–80 foiz holatlarida aniqlanadi. Ushbu bakteriya siydik yo‘llari orqali prostata beziga kirib, yallig‘lanishni boshlaydi. Proteus va Klebsiella turlari esa ko‘pincha surunkali shakllarni chaqiradi, chunki ular antibiotiklarga tezda moslasha oladi. Enterokokklar va stafilokokklar esa kamroq uchrasa-da, immuniteti pasaygan bemorlarda og‘ir asoratlarni keltirib chiqarishi mumkin. Shuningdek, viruslar va zamburug‘lar ham ba’zi hollarda prostatit sababi sifatida qayd etilgan. Masalan, Herpes simplex virusi, Cytomegalovirus yoki Candida albicans zamburug‘i organizm zaiflashganida prostata to‘qimalarida yallig‘lanishni chaqirishi mumkin. Bu holatlar ko‘proq surunkali yoki aralash etiologiyali prostatitlarda uchraydi. Demak, prostatitning mikrobiologik sabablari ko‘p qirrali bo‘lib, har bir bemorda alohida mikroorganizmlar majmuasi uchrashi mumkin. Shu sababli, har bir holatda aniq etiologiyani belgilash uchun chuqur mikrobiologik tekshiruv o‘tkazish zarur. Aynan to‘g‘ri aniqlangan mikroorganizmlar asosida tanlangan davo usuli kasallikni samarali bartaraf etish imkonini beradi.

Diagnostika va laborator tahlillarning ahamiyati haqida gaplashamiz.

Prostatitni to‘g‘ri tashxislashda laborator va instrumental tekshiruvlar muhim o‘rin tutadi. Kasallikning mikrobiologik sabablari turlicha bo‘lgani sababli, har bir bemor uchun individual diagnostik yondashuv zarur. Dastlab, shifokor anamnez yig‘adi, ya’ni bemorning shikoyatlari, kasallik davomiyligi va oldingi infeksiyalar haqida ma’lumot oladi. Shundan so‘ng, laborator tahlillar yordamida yallig‘lanishni keltirib chiqaruvchi mikroorganizmlar aniqlanadi. Asosiy diagnostik usullar qatoriga siydik tahlili, prostata sekretsiyasi mikroskopiyasi, kultura (ekish) usuli, PCR (polimeraza zanjir reaksiyasi) va antibiotik sezuvchanlik testi kiradi. Ayniqsa, bakterial prostatitda ekish tahlili muhim ahamiyatga ega, chunki u orqali infeksiyani keltirib chiqaruvchi aniq bakteriya turi va unga qarshi samarali antibiotik aniqlanadi. PCR usuli esa chlamydia, mycoplasma, ureaplasma kabi hujayra ichki parazitlarini aniqlash imkonini beradi. Laborator natijalarni to‘g‘ri talqin qilish uchun ularni klinik belgilar bilan solishtirish

zarur. Masalan, siydikda leykotsitlar miqdorining ortishi yallig‘lanish mavjudligini bildiradi, bakterial ekishda esa o‘sib chiqqan mikroflora turiga qarab etiologik tashxis qo‘yiladi. Shu bilan birga, zamonaviy tibbiyotda transrektal ultratovush tekshiruvi (TRUS), MRI va kompyuter tomografiya kabi instrumental metodlar ham qo‘llanilib, prostata bezining tuzilishi, hajmi va yallig‘lanish o‘choqlari aniqlanadi. Diagnostikaning muhim jihatlaridan biri bu antibiotik rezistentligini aniqlashdir. Oxirgi yillarda bakteriyalar orasida antibiotiklarga qarshilik kuchaygani sababli, har bir bemorga individual davo tanlash zarur bo‘lib qolmoqda. Shu sababli, mikrobiologik tahlillar asosida davo strategiyasini shakllantirish kasallikni samarali davolashning kalitidir. Umuman olganda, diagnostika jarayonida kompleks yondashuv qo‘llanilgandagina prostatitning aniq mikrobiologik sababi topiladi. Bu esa yallig‘lanish jarayonini to‘liq bartaraf etish, kasallikning qaytalanishini oldini olish va bemorning hayot sifatini yaxshilash imkonini beradi.

Xulosa. Prostatit bu erkaklarda uchraydigan eng keng tarqalgan yallig‘lanish kasalliklaridan biri bo‘lib, uning mikrobiologik sabablari turlicha va murakkabdir. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, prostatitning aksariyat hollari bakterial infeksiya natijasida yuzaga keladi. Ayniqsa, *Escherichia coli*, *Klebsiella pneumoniae*, *Proteus mirabilis* va *Enterococcus faecalis* kabi mikroorganizmlar eng ko‘p uchraydigan sababchilar hisoblanadi. Ular prostata beziga ko‘tariluvchi yo‘l orqali kirib, yallig‘lanish, og‘riq va funksional buzilishlarni chaqiradi. Prostatitni aniqlashda zamonaviy laborator va instrumental diagnostika usullari katta ahamiyatga ega. Ayniqsa, mikrobiologik ekish, PCR tahlillari va antibiotiklarga sezuvchanlikni aniqlash orqali infeksiyani keltirib chiqaruvchi aniq bakteriyalarni topish va to‘g‘ri davo tanlash imkoniyati mavjud. Har bir bemorda mikroflora tarkibi turlicha bo‘lgani sababli, individual yondashuv davolash samaradorligini oshiradi. Shuningdek, antibiotiklarni nazoratsiz qo‘llash bakteriyalarning rezistent turlarini shakllantirishi mumkin, bu esa kelajakda davolashni qiyinlashtiradi. Shu bois, har bir holatda davo faqat laborator natijalarga asoslangan holda, shifokor tavsiyasi bilan olib borilishi lozim. Profilaktika choralariga rioya qilish ya’ni gigiyena qoidalariga amal qilish,

sovuqda yurmaslik, immunitetni mustahkamlash va sogʻlom turmush tarzini saqlash, prostatit rivojlanish xavfini kamaytiradi. Xulosa qilib aytganda, prostatitning mikrobiologik sabablari chuqur oʻrganilishi, laborator diagnostika tizimi takomillashtirilishi va individual davolash yondashuvi joriy etilishi ushbu kasallikni samarali nazorat qilishda eng muhim omillardir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Oʻzbekiston Respublikasi Sogʻliqni saqlash vazirligi. “Urologik kasalliklar boʻyicha klinik tavsiyalar.” Toshkent, 2023.
2. Niyazov Sh.A., Raximov B.E. “Andrologiya va urologiyada zamonaviy yondashuvlar.” Toshkent: Tibbiyot nashriyoti, 2022.
3. Xoliqov A.R. “Erkaklar jinsiy salomatligi va prostata kasalliklari.” Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
4. Toʻxtayev O.A. “Urologik kasalliklarning mikrobiologik asoslari.” Toshkent, 2020.
5. Joʻrayev M.N. “Prostatitni tashxislash va davolashda laborator tahlillarning ahamiyati.” Toshkent tibbiyot akademiyasi nashriyoti, 2021.
6. Qodirov B.S. “Infeksion kasalliklarda antibiotiklarga chidamlilik masalalari.” Toshkent, 2019.
7. Karimov N.Sh. “Oʻzbekiston urologiyasida zamonaviy diagnostika usullari.” Toshkent, 2022.